

Калінчук А.Б.

студентка,

Науковий керівник: Малюга Л.Ю.

доктор юридичних наук, доцент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

НОВЕЛИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Україна знаходиться в стані повномасштабної війни, розпочатої російською федерацією. Після 24 лютого інфраструктура країни зазнала значних втрат, сектор економіки майже зупинився, багато працездатних громадян втратили роботу і зарплату, а багатьом працюючим – зменшено розмір зарплати. Загальнонаціональне комплексне опитування, здійснене соціологічною групою «Рейтинг» в рамках проекту «Україна в умовах війни», свідчить, що станом на 23 березня 53% українців, які мали роботу до війни, сьогодні не працюють [1]. Крім того, опитування Європейської Бізнес Асоціації повідомляє, що лише 17% компаній працюють у повному обсязі, а кожна третя не працює [2]. У зв'язку з цим виникла нагальна потреба у доповненні та зміні певних норм трудового права та права соціального захисту, а саме у запровадженні новел соціального законодавства із врахуванням умов воєнного стану в Україні.

Оскільки соціальне законодавство охоплює весь спектр правовідносин, які стосуються надання соціальних допомог різним верствам населення, їх соціально-економічної підтримки та створення належних умов для їх життєдіяльності, тому усе це загалом спрямоване на формування їх соціальної безпеки [3, с. 38] та є вкрай актуальним в період війни і відіграє надзвичайно вагомую роль у житті кожної людини.

«Новела» походить від латинського «*novellae leges*», тобто «нові закони», у праві цей термін позначає сукупність законів, виданих після закінчення кодифікації, які доповнюють або змінюють будь-які з встановлених нею норм права, також застосовується для позначення нововведень у попереднє законодавство [4]. Метою дослідження є розглянути ці зміни та доповнення, які були внесені президентом України до соціального законодавства, а також оцінити їх значення у сфері соціального захисту.

Війна завдала значної психологічної, матеріальної та фізичної шкоди громадянам, тому сьогодні більша частина населення потребує допомоги соціальних працівників. Надання соціальних послуг регулюється Законом України «Про соціальні послуги» [5], але 26 квітня Президент України підписав прийнятий Верховною Радою Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях», який вносить зміни до вже наявних норм соціального законодавства. Ним встановлено низку уточнень та доповнень серед яких: визначення про те, що ведення випадку не застосовується для прийняття рішення про надання соціальних послуг у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану, а соціальні послуги надаються екстрено (кризово), також встановлюється, що особам, яким завдано шкоди пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією всі соціальні послуги надаються безоплатно. Ці зміни внесені для того, аби забезпечити оперативне надання соціальних послуг громадянам, які постраждали від військової агресії російської федерації.

Ще одним оновленням є наказ Мінсоцполітики від 18.04.2022 № 135 «Про затвердження форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово)». Наразі цей нормативно-правовий акт допрацьовується за зауваженням Міністерства юстиції, але з його прийняттям такі соціальні послуги, як догляд вдома та стаціонарний догляд, соціальний супровід сімей з дітьми, надання притулку й консультування – можуть надаватися за певним визначеним механізмом екстрено. Звичайно ж, новели законодавства не могли оминати питання внутрішньо переміщених осіб. За березень та квітень 2022 року допомога надається всім внутрішньо переміщеним особам згідно з постановою КМУ «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» від 20.03.2022 р. № 332. Починаючи з травня 2022 року соціальну допомогу надають внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а також внутрішньо переміщеним особам, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали заявку на відшкодування відповідних втрат, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг. Список територій, жителі яких матимуть

право на допомогу, визначається окремо і був оприлюднений 25 квітня 2022 року. Але цей перелік викликає певні суперечності, адже там не згадуються взагалі Автономна Республіка Крим і окремі райони Донецької та Луганської областей – а це чотири райони Луганської області та сім (за виключенням окремих громад) районів Донецької області. Таке упущення може в подальшому призвести до спроб припинити фінансову допомогу тим переселенцям, хто рятувався від війни ще з 2014 року і за законом не перестав бути внутрішньо переміщеною особою. Залишається слідкувати за подальшими змінами, які будуть вноситись до нормативних актів соціального законодавства, і сподіватися, що вони усунуть неточності і двозначності в текстах, нещодавно прийнятих документів та покращать регулювання питань соціальної допомоги.

Новели вітчизняного соціального законодавства необхідні для підтримки населення, яке постраждало під час війни, вони покращують та спрощують механізми надання та отримання соціальної допомоги, водночас у зв'язку з нестабільною ситуацією в Україні, є великий ризик, що такі зміни можуть створити певні колізії в законодавстві та нашкодити соціально-правовій сфері.

Список використаних джерел:

1. Шосте загальнонаціональне опитування: адаптація українців до умов війни (19 березня 2022). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/shestoy_obschenacionalnyu_opros_adaptaciya_ukraincev_k_usloviyam_voyny_19_marta_2022.html
2. Майже половина опитаних бізнесів ЕВА оцінює власну фінансову стійкість у кілька місяців. URL: <https://eba.com.ua/majzhe-polovyna-opytanyh-biznesiv-eva-otsinyuye-vlasnu-finansovu-stijkist-u-kilka-misyatsiv/>
3. Малюга Л.Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.
4. «Новела (у праві)». URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/TS002314.html
5. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>